

La Pólvora

Navarcles

Ubicació

Comarca: Bages
Lloc/Adreça: Indret de la Pólvora
Emplaçament Camí de la Pólvora que surt de la urbanització del Llac de Navarcles, a uns 500 m.

Coordenades:

Latitud: 41.75991
Longitud: 1.91479
UTM Est (X): 409788
UTM Nord (Y): 4623689

Classificació

Número de fitxa 08140 - 25
Àmbit: Patrimoni immoble
Tipologia Conjunt arquitectònic
Estil / època: Contemporani
Segle XIX-XX
Estat de conservació Dolent
Protecció Inexistent
Accés Fàcil
Ús actual: Residencial
Titularitat Privada
Titular: Ref. cad.: 002A00001
Autoria de la fitxa Jordi Piñero Subirana
Data de registre de la fitxa: dc., 04/06/2008 - 02:00

Descripció

Antiga fàbrica de pólvora que va estar en actiu al segle XIX. L'indret de la Pólvora és una petita esplanada vora el riu Cardener que queda aïllada d'una banda pel mateix riu i, de l'altra, per una cinglera. Es tracta d'un

terreny relativament ampli i resguardat, molt adequat per una activitat perillosa com la fabricació de pólvora. De l'antic molí polvorer pràcticament no en queden restes. Tan sols un mur de pedra a la part de tramuntana de l'actual casa: un edifici de dos cossos més uns coberts, que al principi del segle XX va habilitar-se com a casa de pagès i, més recentment, com a segona residència per part dels actuals propietaris. De les instal·lacions de la pólvora en queda un dels diversos barracons que hi havia per emmagatzemar la pólvora i que estaven situats a la perifèria. Es troba a l'alçada de la resclosa i consisteix en un petit habitacle obrat amb maó en una balma natural. També queden restes de l'antiga casa dels moliners: parets d'una casa també obrada a la roca de la balma. Finalment, es conserva la resclosa i el canal, així com l'edifici de la central hidroelèctrica que s'hi va construir al principi del segle XX.

Observacions:

Josep Codina (del Forn de ca l'Amador, al carrer Ample) conserva un original del gravat publicitari de l'any 1877 on es pot veure el conjunt de les instal·lacions de la Pólvora.

Història

A Manresa es fabricava pólvora des d'antic. El 1865 es promulgà la llei de desestancament de la pólvora i aleshores van sorgir diverses iniciatives particulars que aprofitaven aquesta tradició. L'any 1870 hi ha notícies de fàbriques de pólvora a Navarcles i Sant Fruitós de Bages. La fàbrica de Navarcles era d'una companyia formada per Jaume Xipell, Joan Coma i Jacint Xipell. La primera notícia del molí de la Pólvora és del 1871, quan Joan Escaiola (propietari de l'heretat Escaiola) estableix a Jaume Xipell, fabricant de pólvora, un terreny en aquesta zona, on sembla que antigament no hi havia hagut cap altre molí. Segons un gravat publicitari de l'any 1877 (en la qual la fàbrica apareix amb la marca "La Confianza") el recinte constava de "represa, canal, rueda hidráulica, canal de desagüe, entrada a la fábrica y almacenes, estufas, habitación y carpintería, almacén, embase, edificio de elaboración, mezclas y pabones, prensa". Els anys següents (1879 i 1885) els terrenys per a les instal·lacions es van ampliar. El 1877 es va produir una explosió i el 1881 Jaume Xipell, de Manresa, demana permís per tornar a obrir la fàbrica. No sabem fins quan es va fabricar pólvora a Navarcles, però l'any 1893 les hereves de la propietat van vendre els drets per utilitzar les aigües dels molins de la pólvora a Joan Esquiú, el nou propietari de la fàbrica del cal Tàpies, situada més avall, el qual va unificar els dos salts i va construir una central hidro-elèctrica a la Pólvora que produïa electricitat per a la fàbrica i per al poble de Navarcles. L'encarregat de la central vivia a la casa de l'antic molí, que es va reformar a principis de segle XX. Més tard, la finca va estar uns anys abandonada fins que els anys 70 la va adquirir l'actual propietari, que va fer importants ampliacions i reformes a la casa.

Bibliografia

- FERRER, Llorenç (1988). "Navarcles". Història del Bages, vol. 2. Ed. Parcir. Manresa. P. 145.
FERRER, Llorenç (1994). Les fàbriques de riu de Navarcles. Centre d'Estudis del Bages, "Quaderns", núm. 7. Manresa. P. 55-56.

